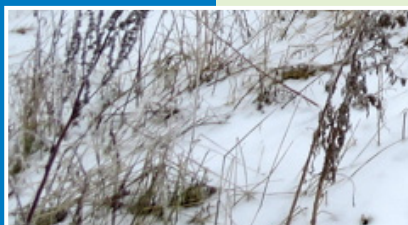
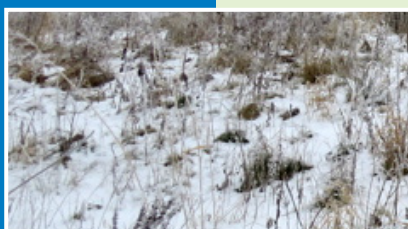
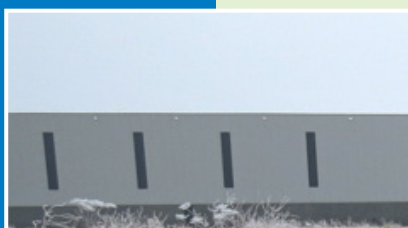

Effecten op beschermde soorten Windpark Nieuwegein

Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet

M. Boonman
D. van Straalen
H.A.M. Prinsen

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Effecten op beschermde soorten Windpark Nieuwegein

Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet

M. Boonman
D. van Straalen
H.A.M. Prinsen

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

opdrachtgever: Eneco Wind bv

23 januari 2013
rapport nr. 13-018

Status uitgave: Eindrapport
Rapport nr.: 13-018
Datum uitgave: 23 januari 2013
Titel: Effecten op beschermde soorten Windpark Nieuwegein
Subtitel: Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet.
Samenstellers: Drs M. Boonman
Ing. D. van Straalen
Drs. H.A.M. Prinsen
Aantal pagina's inclusief bijlagen: 42
Project nr.: 13-002
Projectleider: Drs H.A.M. Prinsen
Naam en adres opdrachtgever: Eneco Wind bv
Marten Meesweg 5, 3068 AV Rotterdam
Referentie opdrachtgever: Opdrachtbrief met bestelnummer 4500573748, d.d. 11 januari 2013
Akkoord voor uitgave: Teamleider Bureau Waardenburg bv
drs. G.F.J. Smit
Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Eneco Wind bv

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

Eneco Wind bv is voornemens om Windpark Nieuwegein te realiseren. Deze ingreep kan effecten hebben op beschermde soorten planten en dieren.

Eneco heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om effecten, als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden, op beschermde soorten in beeld te brengen.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

Hein Prinsen	projectleiding, eindredactie
Martijn Boonman	rapportage vleermuizen
Dirk van Straalen	rapportage overige soorten
Jeroen Brandjes	veldwerk

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Namens Eneco is de opdracht begeleid door de heer Bram Konneman van Ecofys. Wij danken hem voor de prettige samenwerking.

Management samenvatting

Eneco Wind bv is voornemens om langs de rijksweg A27 bij Nieuwegein vijf windturbines te plaatsen. Hierbij zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van soorten planten en dieren die beschermd zijn krachtens de Flora- en faunawet. Bureau Waardenburg heeft een onderzoek uitgevoerd naar de effecten van het geplande windpark op beschermde soorten. De uitkomsten hiervan zijn:

Aanlegfase windpark

Het plangebied is onderdeel van het leefgebied van de strikt(er) beschermde kleine modderkruiper, grote modderkruiper en platte schijfhoren. De geplande ingreep heeft geen negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van genoemde soorten.

Bij uitvoering van de werkzaamheden in de aanlegfase dient rekening te worden gehouden met verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Indien de werkzaamheden onder de in het ecologische werkprotocol (Bijlage 2) genoemde voorwaarden worden uitgevoerd kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen en is geen ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

Indien aan de in het ecologische werkprotocol beschreven maatregelen niet kan worden voldaan dient nader onderzoek naar hiervoor genoemde soorten te worden uitgevoerd om overtreding van verbodsbepalingen uit te sluiten dan wel de noodzaak voor een ontheffing van de Flora- en faunawet vast te stellen.

Gebruiksfase windpark

In de gebruiksfase bestaat een risico op aanvaringsslachtoffers onder vogels en vleermuizen. Zonder mitigerende maatregelen betreft het voor vleermuizen maximaal vijf slachtoffers per turbine per jaar, voor vogels gaat het om een tiental slachtoffers per turbine per jaar. Voor de betrokken soorten vogels en vleermuizen is deze additionele sterfte te beschouwen als incidenten en heeft dit geenszins effect op de duurzame instandhouding van de populaties van deze soorten. Er is daarom geen sprake van overtreding van artikel 9 van de Flora- en faunawet en een ontheffing is niet nodig.

De conclusie van dit rapport is dat met de werkzaamheden voor en de exploitatie van het windpark geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden en derhalve geen ontheffing nodig is, mits enkele preventieve maatregelen worden uitgevoerd die in het rapport beschreven zijn.

Inhoud

Voorwoord	3
Management samenvatting	5
1 Inleiding	9
1.1 Aanleiding en doel.....	9
1.2 Aanpak <i>quick scan</i> Flora- en faunawet	9
1.3 Verantwoording	10
2 Ingreep en plangebied.....	11
2.1 De ingreep	11
2.2 Het plangebied	11
3 Voorkomen van beschermde soorten planten en dieren	13
3.1 Methodiek veldonderzoek	13
3.2 Resultaten.....	13
4 Effecten op beschermde flora en fauna	19
4.1 Platte schijfhoren.....	19
4.2 Vissen	19
4.3 Vogels	19
4.4 Vleermuizen.....	21
4.5 Algemeen voorkomende soorten.....	24
5 Conclusies en aanbevelingen	25
5.1 Conclusies	25
5.2 Aanbevelingen vleermuizen	25
6 Literatuur.....	27
Bijlage 1 Wettelijk kader.....	29
Bijlage 2 Ecologisch werkprotocol	39

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Eneco Wind bv is voornemens om langs de rijksweg A27 bij Nieuwegein vijf windturbines te plaatsen. Hierbij zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van soorten planten en dieren die beschermd zijn krachtens de Flora- en faunawet¹.

In dit rapport wordt verslag gedaan van een oriënterend onderzoek uitgevoerd naar de betekenis van het plangebied voor beschermde soorten.

Het doel is om te bepalen of de ingreep kan leiden tot overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet. Als dat het geval is, wordt bepaald of er maatregelen mogelijk zijn om overtreding te voorkomen, dan wel of er een vrijstelling geldt of onder welke voorwaarden ontheffing kan worden aangevraagd en verkregen.

1.2 Aanpak *quick scan* Flora- en faunawet

Bij de bouw en ingebruikname van het Windpark Nieuwegein zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moet worden verkregen (zie bijlage 1).

Dit rapport beschrijft de effecten van de ingreep op beschermde en/of bijzondere soorten planten en dieren. In dit rapport wordt ingegaan op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten planten en dieren komen mogelijk of zeker voor in de invloedssfeer van het Windpark Nieuwegein.
- Welke effecten op beschermde soorten heeft de ingreep?
- Kunnen de effecten een wezenlijke negatieve invloed op soorten hebben?
- Worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden? Zo ja, welke?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde soorten?

¹ Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet. Bij de toepassing van de Ffwet worden vier beschermingsregimes onderscheiden. Voor soorten uit Tabel 1 geldt vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. In voorkomende gevallen hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Voor soorten van Tabel 2 of 3 en voor vogels geldt geen vrijstelling en kan aanvraag van een ontheffing aan de orde zijn bij overtreding van verbodsbepalingen. In de lopende tekst is per beschermde soort aangegeven in welke categorie deze is opgenomen.

1.3 Verantwoording

De toetsing is een effectbepaling en -beoordeling op basis van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de voorgenomen ingreep. De toetsing is opgesteld op basis van het in 2012 uitgevoerde onderzoek in het kader van bedrijventerrein Het Klooster (Koopman *et al.* 2012), de huidige ter beschikking staande kennis en deskundigenoordeel. Tevens is gebruik gemaakt van eerdere ecologische studies van Bureau Waardenburg ten behoeve van het windpark (Prinsen 2007 en aanvullende briefnotities uit 2010 en 2011).

Het plangebied is op 16 januari 2013 bezocht. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken en deskundigenoordeel is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Aanvullend op het terreinbezoek heeft beperkt bronnenonderzoek plaatsgevonden. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen zijn online beschikbare bronnen geraadpleegd, waaronder de NDFF (telmee.nl, waarneming.nl). Daarnaast is, voor zover nodig, gebruik gemaakt van achtergrond documentatie (zie literatuurlijst).

2 Ingreep en plangebied

2.1 De ingreep

Aan de westzijde van de A27 bij Nieuwegein worden vijf windturbines geplaatst. De turbines hebben een ashoogte van 100-108 m, een rotordiameter van 82-90 m en een tiphoogte van 145-150 m.

In de aanlegfase worden drie populieren gekapt langs de Vuilcopsekanaaldijk, twee wilgen nabij de parkeerplaats van het AC restaurant en wat struikgewas bij de Schalkwijkse Wetering (Bijlage 2j Kapvergunning). Bij het AC restaurant bij turbine 4 en in het zuiden van het plangebied bij turbine 5 worden twee sloten gedempt. Daarnaast wordt een nieuwe sloot aangelegd bij turbine 5 die ongeveer eenzelfde omvang heeft als de te dempen sloot aldaar. Tenslotte worden toegangswegen aangelegd en een tijdelijke verharding gemaakt voor vijf kraanopstelplaatsen. In het noorden van het plangebied en op Het Klooster ter hoogte van Wegrestaurant De Kroon worden, ten behoeve van een tijdelijke uitrit voor het bouwverkeer, langs de Vuilcopsekanaaldijk en aan het einde van Bolwerkdok tijdelijk twee sloten gedempt over een lengte van 14 m respectievelijk 25 m (Situatieschets Ecofys 2012, 2013).

2.2. Het plangebied

Het plangebied ligt bij Nieuwegein tussen de rijksweg A27 en het bedrijventerrein Het Klooster (figuur 2.1). In het noorden ligt een kleine bosschage. Verder naar het zuiden ligt een parkeerplaats, tankstation en wegrestaurant die bij de A27 behoren. Naast de turbinelocaties liggen enkele grotere watergangen die als waterberging voor het bedrijventerrein zullen fungeren. De turbines 1 en 2 komen op een landtong in deze waterberging te staan. Het plangebied en bedrijventerrein is nog volop in ontwikkeling. Het gebied heeft momenteel nog een zeer open karakter (braakliggend terrein) maar zal meer besloten worden wanneer het bedrijventerrein verder zal worden ingericht. Parallel aan de Schalkwijkse Wetering, ter hoogte van turbine 3 (figuur 2.1) is een groenzone voorzien met bomen die doorloopt tot aan de waterberging (Gemeente Nieuwegein, tekening nummer IB-Ko-THM-00019, 2012).

Figuur 2.1. Locatie van de vijf geplande windturbines (Ecofys, 2012).

3 Voorkomen van beschermde soorten planten en dieren

3.1 Methodiek veldonderzoek

Het bronnenonderzoek heeft geleid tot een lijst van in het veld te onderzoeken soorten planten en dieren. Naast de beschermde soorten zijn ook soorten van Rode lijsten meegenomen, omdat deze indicatief zijn voor natuurwaarden en tevens extra aandacht behoeven in het kader van de zorgplicht (art. 2 Ffwet).

In de periode van 2003 tot 2012 is door Bureau Waardenburg in het studiegebied Het Klooster intensief onderzoek gedaan naar het voorkomen van beschermde soorten (Koopman *et al.* 2012; Prinsen 2007). Gezien het onderzoek en de overeenkomende locatie is het beeld van de onderzoeksresultaten representatief voor de onderhavige natuurtoetsing.

In de periode van 2003 tot 2012 is in het bijzonder gekeken naar de volgende soortgroepen:

- Flora (beschermde en Rode Lijstsoorten)
- Vogels met jaarrond beschermde nestplaats (steenuil, huismus, etc)
- Vissen (nadruk op soorten als kleine modderkruiper, grote modderkruiper, bittervoorn)
- Amfibieën (nadruk op heikikker, rugstreeppad, poelkikker, kamsalamander)
- Vleermuizen (nadruk op globaal gebruik gebied en gebouwen).
- Muizen (nadruk op waterspitsmuis)
- Platte schijfhoren

3.2 Resultaten

Planten

Uit de directe omgeving van het plangebied is een groeiplaats van de grote keverorchis bekend (Koopman *et al.* 2012). De grote keverorchis is een soort van oude bossen. Dit habitat komt in het plangebied niet voor. Het voorkomen van de grote keverorchis kan op grond hiervan worden uitgesloten.

Het voorkomen van overige beschermde planten is uit de directe omgeving niet bekend. Geschikte groeiplaatsen zijn niet aanwezig. Op grond hiervan is beoordeeld dat het plangebied geen betekenis heeft voor beschermde soorten planten.

Ongewervelden

Uit de omgeving van het plangebied is het voorkomen van de slakkensoort platte schijfhoren bekend (Koopman *et al.* 2012). De platte schijfhoren is in lage dichtheden aangetroffen in watergangen met een goed ontwikkelde ondergedoken watervegetatie. Platte schijfhoren is een soort die voorkomt in de veengebieden in West- en Noord-Nederland in schone heldere slootjes en wateren met een rijke ondergedoken vegetatie. In geschikte wateren kan de soort talrijk aanwezig zijn.

Buiten de veengebieden is deze soort vrij zeldzaam. Mogelijk komt de soort in zeer lage aantallen voor in de te dempen watergangen binnen het plangebied van het windpark.

Overige beschermde ongewervelden zijn niet aangetroffen en kunnen op grond van de aanwezige biotopen worden uitgesloten.

Vissen

Uit de directe omgeving van het plangebied is het voorkomen van de bittervoorn, kleine modderkruiper en grote modderkruiper bekend (Koopman *et al.* 2012).

De grote modderkruiper is tijdens gericht onderzoek in 2012 niet meer aangetroffen (Koopman *et al.* 2012). De resultaten van 2012 geven echter aan dat de grote modderkruiper in het gunstigste geval slechts nog *plaatselijk in lage dichtheden* op Het Klooster voorkomt. De soort wordt voornamelijk aangetroffen in watergangen met een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie en met een schone baggerlaag. Naar inschatting zijn de watergangen in het plangebied op grond van het ontbreken van dit habitat ongeschikt voor de grote modderkruiper. De soort zal hier hooguit incidenteel aangetroffen kunnen worden.

De kleine modderkruiper is op Het Klooster een algemeen voorkomende soort (Koopman *et al.* 2012). De soort kan in allerlei type water aangetroffen worden. Binnen het plangebied kunnen lage aantallen kleine modderkruipers aangetroffen worden. De te dempen sloten, inclusief de twee tijdelijk te dempen sloten, vormen onderdeel van het leefgebied voor deze soort.

De bittervoorn is op Het Klooster alleen in de diepere watergangen aangetroffen (Koopman *et al.* 2012). De soort komt niet voor in kleine watergangen. De te dempen watergangen zijn als leefgebied voor de bittervoorn als ongeschikt beoordeeld. Het voorkomen van deze soort kan op grond van biotoopkenmerken worden uitgesloten.

Amfibieën

Uit de directe omgeving van het plangebied is het voorkomen van de heikikker en rugstreeppad bekend (Koopman *et al.* 2012).

De heikikker is vastgesteld ten westen van het plangebied. Het voorkomen van de heikikker binnen het plangebied is niet bekend en wordt op grond van de huidige verspreidingsgegevens en de biotoopkenmerken uitgesloten.

Ondanks gericht onderzoek is de rugstreeppad in het plangebied niet vastgesteld. Het voorkomen van de soort kan op grond hiervan worden uitgesloten.

In het plangebied zijn de amfibieënsoorten bastaardkikker, meerkikker, kleine watersalamander, bruine kikker en gewone pad aangetroffen (Koopman *et al.* 2012). Dit zijn algemeen voorkomende soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet.

Reptielen

Uit de directe omgeving van het plangebied is het voorkomen van reptielen niet bekend (Koopman *et al.* 2012 en raven.nl). Het voorkomen van reptielen kan op grond hiervan worden uitgesloten.

Grondgebonden zoogdieren

Uit de directe omgeving van het plangebied is het voorkomen van strikt(er) beschermde grondgebonden zoogdieren niet bekend (Koopman *et al.* 2012). Tijdens gericht onderzoek is de in de regio voorkomende waterspitsmuis niet aangetroffen. Het voorkomen van strikt(er) grondgebonden zoogdieren kan op grond hiervan worden uitgesloten.

In het plangebied kunnen algemeen voorkomende soorten grondgebonden zoogdieren van Tabel 1 van de Flora- en faunawet aangetroffen worden. Het gaat hier om soorten als konijn, haas, huisspitsmuis, egel, veldmuis en wezel.

Vleermuizen

De resultaten van het vleermuisonderzoek ten behoeve van bedrijventerrein Het Klooster staan samengevat in figuur 3.1 (Koopman *et al.* 2012). In het plangebied Het Klooster zijn zeven vleermuissoorten aangetroffen.

baardvleermuis

Deze soort is overwinterend aangetroffen in de winterverblijven Plofsluis en de bunker Lekdijk Oost. Zomerwaarnemingen van deze soort ontbreken.

watervleermuis

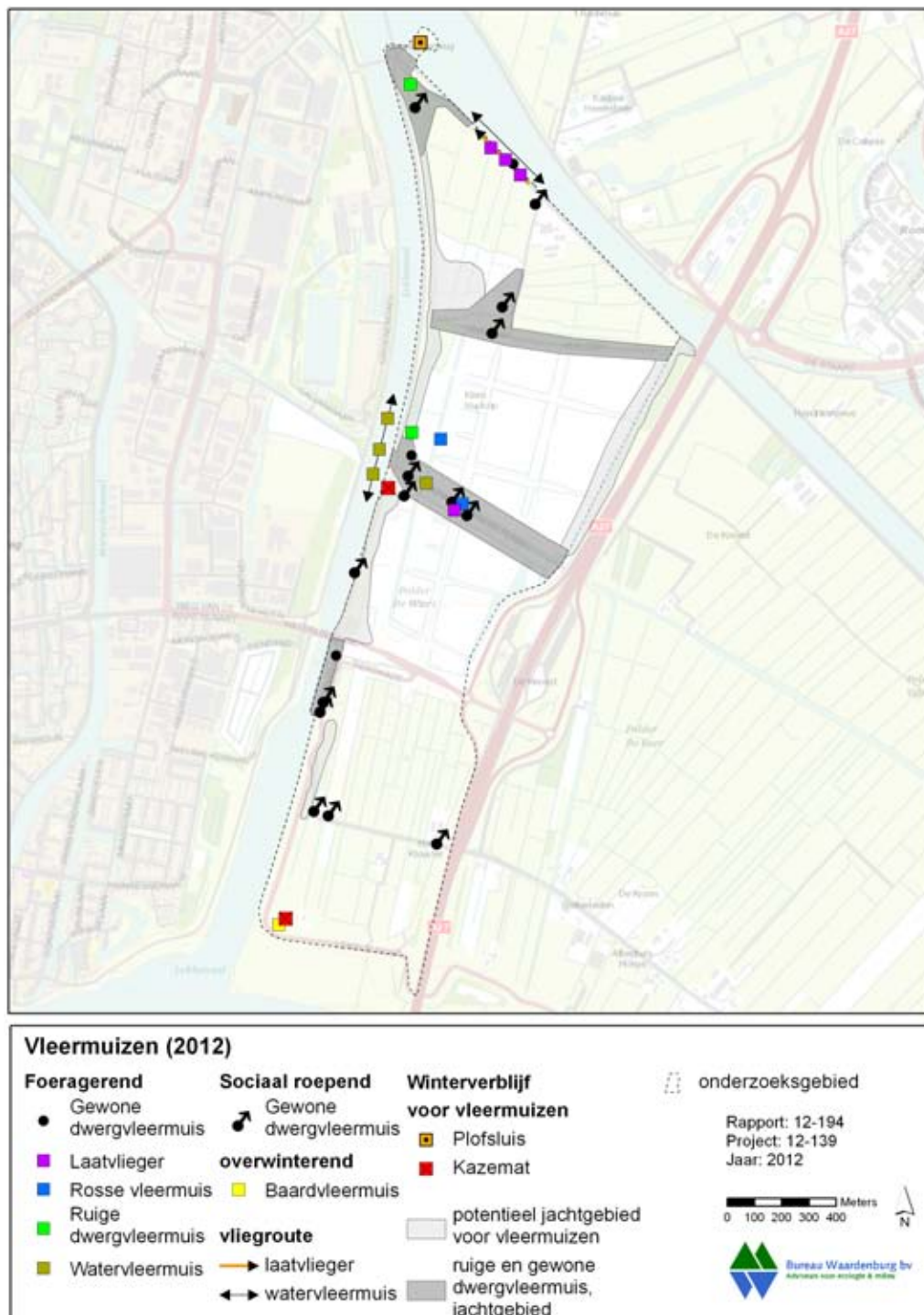
De watervleermuis overwintert in de Plofsluis. In de zomer is de soort foeragerend waargenomen boven de grote kanalen en de Schalkwijkse Wetering. Boven het Amsterdam Rijnkanaal werd een vliegroute van de soort aangetroffen.

gewone dwergvleermuis

Dit is de meest talrijke soort in het plangebied. De grootste aantallen foeragerende dieren werden vastgesteld op plaatsen met opgaande begroeiing in combinatie met oppervlaktewater: Vuylcop, bosje nabij de Plofsluis, Schalkwijkse Wetering en de oever van het Lekkanaal (het merendeel van deze waarnemingen van foeragerende dieren zijn voor de overzichtelijkheid niet in figuur 3.1 opgenomen). Paarplaatsen van de soort zijn vastgesteld in panden langs de Achterweg, Schalkwijkse Wetering en de Prinses Beatrixsluis.

ruige dwergvleermuis

Net als bij de gewone dwergvleermuis is deze soort vooral foeragerend waargenomen op plaatsen met opgaande begroeiing en water: Schalkwijkse Wetering, Vuylcop, het bosje nabij de Plofsluis en de oever van het Lekkanaal.

Figuur 2.1 Vleermuizen in plangebied Het Klooster (Koopman et al. 2012).

rosse vleermuis

Foeragerende rosse vleermuizen zijn waargenomen langs de Schalkwijkse Wetering en de omgeving hiervan. In de oude populieren langs het Lekkanaal is mogelijk een verblijfplaats van de soort aanwezig.

laatvlieger

Foeragerende laatvliegers zijn met name waargenomen langs de Vuilcopsekanaaldijk. Hier werd ook een vliegroute van de soort aangetroffen. Daarnaast werd een exemplaar waargenomen langs de Schalkwijkse Wetering.

gewone grootoorvleermuis

Deze soort overwintert in de Plofsluis. Zomerwaarnemingen van de soort ontbreken.

Het plangebied voor Windpark Nieuwegein is in voornoemd onderzoek niet in detail onderzocht, maar op basis van landschapskenmerken, kennis over gedrag van de voornoemde soorten en het verkennend terreinbezoek is het goed mogelijk een deskundigenoordeel te geven van het gebruik van het plangebied door vleermuizen. Het plangebied van het windpark bevat geen bebouwing of bomen die als verblijfplaats voor vleermuizen geschikt zijn. Wel kunnen in het plangebied jacht- en vliegroutes van voornoemde vleermuissoorten aanwezig zijn.

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats²

Uit het plangebied is een buizerdhorst bekend (Koopman *et al.* 2012). Nesten van buizerds hebben een jaarrond beschermde status. Buizerds maken hun nesten in relatief grote bomen en maken soms jarenlang gebruik van hetzelfde nest.

Van andere soorten vogels met een jaarrond beschermde nestplaats zijn in het plangebied geen nesten vastgesteld (Koopman *et al.* 2012). Het voorkomen kan op grond hiervan worden uitgesloten.

Het plangebied heeft daarnaast een betekenis voor broedvogels zonder jaarrond beschermde nestplaats (Prinsen 2007). In het plangebied kunnen soorten als waterhoen, wilde eend, meerkoet, merel, winterkoning en tijtjaf als broedvogel aangetroffen worden.

² Op grond van door het toenmalige ministerie van LNV verstrekte handreikingen worden nesten van de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen beschouwd: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zwarte wouw.

4 Effecten van het windpark op beschermde flora en fauna

4.1 Platte schijfhoren

In de watergangen in het plangebied kunnen lage aantallen platte schijfhorens aangetroffen worden. Platte schijfhorens leven op waterplanten in deze sloten.

De (tijdelijke) demping van de watergangen kan leiden tot het (tijdelijk) vernietigen van leefgebied van deze soort. Als gevolg van de werkzaamheden kunnen verbodsbepalingen worden overtreden in het kader van de Flora- en faunawet.

Om het overtreden van verbodsbepalingen te voorkomen dienen preventieve maatregelen genomen te worden. Voor deze maatregelen wordt verwezen naar het ecologische werkprotocol (zie bijlage 2). Bij het naleven van de voorgestelde maatregelen is geen sprake van het overtreden van verbodsbepalingen en is het aanvragen van een Ffwet ontheffing niet nodig.

4.2 Vissen

Het plangebied vormt onderdeel van het leefgebied van de kleine modderkruiper. Het (tijdelijk) dempen van de watergangen leidt tot het (tijdelijk) vernietigen van een klein stukje leefgebied van deze soort. Als gevolg hiervan worden verbodsbepalingen overtreden in het kader van de Flora- en faunawet.

Om het overtreden van verbodsbepalingen te voorkomen dienen preventieve maatregelen genomen te worden. Voor deze maatregelen wordt verwezen naar het ecologische werkprotocol (zie bijlage 2). Bij het naleven van de voorgestelde maatregelen is geen sprake van het overtreden van verbodsbepalingen en is het aanvragen van een ontheffing niet nodig.

De aanleg van een nieuwe watergang bij turbine 5, onderdeel van de uit te voeren werkzaamheden, biedt de kleine modderkruipers potentieel leefgebied.

Naar inschatting kan incidenteel een grote modderkruiper in de watergangen aangetroffen worden. Bij het naleven van de voorgestelde maatregelen voor kleine modderkruipers wordt tevens rekening gehouden met de grote modderkruiper.

4.3 Vogels

De mogelijke effecten op vogels van Windpark Nieuwegein zijn eerder beschreven en beoordeeld in Prinsen (2007). De conclusie van dat rapport was dat het windpark geen belangrijke effecten heeft op vogels. Deze conclusies worden ook in voorliggende rapportage onderschreven.

Effecten tijdens aanlegfase

In het plangebied komen verschillende soorten broedvogels voor. Tijdens de werkzaamheden en de voorbereiding daarvan dient verstoring of vernietiging van nesten van vogels voorkomen te worden. Dit kan bijvoorbeeld preventief, door bomen en struiken buiten het broedseizoen te verwijderen en/of ruigte voortijdig te maaien (zie bijlage 2).

In gebruik zijnde nesten zijn beschermd en mogen niet vernield of verstoord worden. Van overtreding van verbodsbepalingen is geen sprake wanneer bovengenoemde aanbevelingen worden nageleefd. Het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is niet nodig.

Effecten tijdens gebruiksfase

Ten gevolge van het in gebruik nemen van het geplande windpark zal verwaarloosbare verstoring optreden op vooral landelijk en regionaal algemeen voorkomende broedvogels.

Nabij turbine 1 is een buizerdhorst aanwezig. In de aanlegfase blijft dit horst behouden. Bij jaarrond beschermde nesten is echter ook sprake van het behouden van de functionaliteit van het nest/territorium van de soort.

Er is geen sprake van noemenswaardige afname van functioneel leefgebied als gevolg van de geplande windturbines. De functionele leefomgeving rond het nest van een buizerd bedraagt minimaal enkele kilometers (bron: Dienst Regelingen, Ministerie van EL&I: Soortenstandaard Buizerd, december 2011). Winkelman *et al.* (2008) classificeren de buizerd in de broedtijd als niet tot licht verstoring gevoelig voor windturbines, er wordt geen verstoringssafstand voor broedvogels gegeven. Wel geven Winkelman *et al.* (2008) een gemiddelde verstoringssafstand van 50 meter voor buizerd buiten de broedtijd. Zelfs indien deze afstand als worst case wordt gehanteerd in de broedtijd is nog steeds sprake van een verwaarloosbaar areaal (mogelijk) verlies van leefgebied: 5 turbines x verstoringscirkel van 50 m rondom beslaat minder dan een 0,5% van het functioneel leefgebied bij een actieradius van 2 kilometer rondom een nest. Het is uitgesloten dat de functionaliteit van het territorium als voortplantingsplaats, foerageergebied of vaste rust- en verblijfplaats voor de buizerd wordt aangetast. Het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is niet nodig.

Het aantal te verwachten aanvaringsslachtoffers onder vogels is gering en betreft op jaarbasis in totaal hooguit een tiental vogels per turbine. Het zal vooral gaan om vogels die niet bekend zijn met de omgeving zoals vogels op seizoenstrek of om onervaren jonge vogels in de nazomer, o.a. onder spreeuw en meeuwen. Dit aantal aanvaringsslachtoffers is te beschouwen als incidenten en heeft geenszins effect op de duurzame instandhouding van de populaties van de betrokken soorten. Het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is niet nodig.

4.4 Vleermuizen

4.4.1 Effecten van het windpark

Aanlegfase

Tijdens de aanlegfase zijn geen effecten op vleermuizen te verwachten. Het ruimtebeslag van windturbines is zeer beperkt. De sloop van gebouwen is niet voorzien. De kap van drie bomen langs de Vuilcopsekanaaldijk leidt tot een onderbreking van de bomenrij. Langs deze dijk is een vliegroute van laatvliegers aanwezig. Omdat er langs de dijk een dubbele rij bomen aanwezig is en er alleen aan de zuidzijde van de weg bomen verwijderd zullen worden zal dit geen effecten hebben op de functionaliteit van de vliegroute.

De kap van enkele bomen en het dempen van enkele sloten zou tot een tijdelijke en beperkte afname van het foerageergebied van vleermuizen kunnen leiden. Voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein is op dit moment echter al sprake van een toename in de hoeveelheid oppervlaktewater (waterberging). Op termijn worden met name langs de Schalkwijkse Wetering veel bomen aangeplant. De verwachting is daarom dat de geschiktheid van het plangebied als foerageergebied voor vleermuizen nog voor of tijdens de aanlegfase zal verbeteren. Van een werkelijke afname van foerageergebied in Het Klooster is derhalve geen sprake.

Gebruiksfase

Van de zeven vleermuissoorten die in het plangebied kunnen voorkomen, worden er drie regelmatig gevonden als aanvaringsslachtoffer in bestaande windparken (Durr 2011). Dit zijn de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis. In de onderzochte windparken ging het om windturbines die wat betreft ashoogte en rotordiameter overeenkomen met de geplande turbines in Windpark Nieuwegein.

De geschiktheid van het plangebied als foerageergebied voor vleermuizen zal in de toekomst toenemen omdat in recente jaren brede watergangen in en nabij het plangebied zijn aangelegd waarlangs (opgaande) vegetatie zich verder zal ontwikkelen met een aantrekkende werking op insecten en vleermuizen. De turbines 1 en 2 komen op een landtong in één van deze watergangen te staan. In het bijzonder lijkt daarnaast de ligging van turbine 3 ongunstig omdat deze zich direct naast de Schalkwijkse Wetering bevindt. Op termijn zal hier een groenzone ontwikkeld worden met opgaande begroeiing. De opgaande begroeiing in combinatie met water vormt een geschikt foerageergebied voor vleermuizen. Ook voor turbine 1 die naast bestaande opgaande begroeiing gepland is, geldt deze situatie. Deze turbines komen zo naast een jacht- en mogelijke vliegroute te liggen. Aanvaringsslachtoffers onder vleermuizen zijn daarom niet op voorhand uit te sluiten.

Het windpark wordt direct langs de rijksweg A27 aangelegd (figuur 2.1). Autosnelwegen hebben over het algemeen een negatief effect op het aantal foeragerende vleermuizen (Berthinussen & Altringham 2011). Vleermuizen zijn langs snelwegen zeker niet afwezig (Boonman & Smit 2011), maar het aantal zal wel lager zijn dan in gebieden verder weg van snelwegen. Met het huidige landschap in en rond

het plangebied en de nabijheid van de A27, heeft de locatie in de huidige situatie geen verhoogd aanvaringsrisico. Naarmate Het Klooster zicht ontwikkelt zullen de watergangen met groenstroken langs de A27 in betekenis toenemen. Dit geldt met name voor water achter opgaande (berm)beplanting. Het is echter onwaarschijnlijk dat het aantal slachtoffers onder vleermuizen hoger zal zijn dan gemiddeld vijf per turbine per jaar voor alle vleermuissoorten tezamen. Dit is een indicatie van het totaal aantal slachtoffers gebaseerd op de overzichten van slachtoffers in windparken in verschillende typen landschap in Noordwest-Europa (Rydell *et al.* 2010). Het betreft vooral slachtoffers onder gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis, die veel langs lijnvormige elementen en watergangen foerageren. Per soort betekent dit een risico op enkele slachtoffers (<10) per jaar. Rosse vleermuis is beduidend minder talrijk aanwezig en foerageert over het algemeen hoog en onafhankelijk van lijnvormen. De risico's worden daarom voor deze soort als zeer klein ingeschat. Het aantal slachtoffers onder rosse vleermuis bedraagt op jaarbasis hooguit een enkel individu en is op voorhand als incident te beschouwen.

4.4.2 Kunnen er effecten op de staat van instandhouding ontstaan?

Om mogelijke effecten op de staat van instandhouding te beoordelen wordt in eerste instantie voor vleermuizen gekeken naar lokale populaties.

Ruige dwergvleermuis

Bij trekkende vleermuizen, zoals de ruige dwergvleermuis, kan niet gesproken worden over een lokale populatie omdat in Nederland nauwelijks jongen geboren worden. Dit neemt niet weg dat er sprake is van een 'lokale' populatie mannetjes (en in de winter voorbijtrekkende vrouwtjes) die al dan niet tijdelijk in het plangebied en omgeving zullen verblijven. Aanvaringsslachtoffers worden met name onder (al dan niet tijdens de trek) foeragerende dieren verwacht.

De in de herfst en winter in Nederland aanwezige vrouwtjes van de ruige dwergvleermuis, zijn vrijwel allemaal afkomstig uit Noordoost-Europa. De aantallen in de trektijd, in het najaar, worden geschat op 50.000 tot 100.000 dieren (Min. EL&I: <http://mineleni.nederlandsesoorten.nl>, Zoogdiervereniging 2006). Bij de ruige dwergvleermuis kan de jaarlijkse natuurlijke sterfte worden geschat op minimaal c. 16.500 dieren (gebaseerd op een jaarlijkse natuurlijke sterfte van 32 – 34 %, Schmidt 1994; deze sterfte is gemeten aan kraamkolonies en kan afwijken van sterfte tijdens de trek. Over sterfte tijdens de trek zijn geen studies bekend). Met een extra aantal slachtoffers in de orde van grootte van enkele (<10) dieren per jaar (<0,5 % van de jaarlijkse natuurlijke sterfte) is een effect op de gehele migrerende populatie uitgesloten.

Gewone dwergvleermuis

Van de gewone dwergvleermuis zijn op Het Klooster geen kraamverblijfplaatsen aangetroffen. Over de omvang van populaties van de gewone dwergvleermuis in de omgeving van het plangebied is niets bekend. Beschikbare literatuur geeft voor een half open landschap een schatting van 300 volwassen exemplaren per leefgebied van

12,6 km². Deze dieren kunnen afkomstig zijn van één of meerdere kraamgroepen binnen een straal van 2 kilometer van het geplande park (Simon *et al.* 2004). Daarnaast zijn er dieren afkomstig uit verblijfplaatsen van individuele mannetjes en zich niet voortplantende vrouwtjes. Voor een dergelijke populatie bedraagt de jaarlijkse natuurlijke sterfte naar schatting c. 100 dieren (gebaseerd op een jaarlijkse natuurlijke sterfte van 31 – 37 %, Dietz *et al.* 2009).

Voor de gewone dwergvleermuis kan een effect op een lokale kraamgroep niet op voorhand worden uitgesloten. Een lokale kraamgroep gewone dwergvleermuis staat niet op zichzelf maar maakt deel uit van een netwerk van kraamgroepen en individuele dieren met een jaarlijkse natuurlijke sterfte van naar schatting c. 100 dieren (zie hiervoor). Op het niveau van zo'n lokale (netwerk)populatie is de additionele sterfte als gevolg van de geplande windturbines (enkele (<10) dieren per jaar) te beschouwen als een klein effect dat het voortbestaan niet in gevaar brengt.

Voor de regionale populatie hanteren we een leefgebied met een straal van 40 km (afgeleid van de afstanden die gewone dwergvleermuizen tussen zomer- en massawinterverblijven kunnen afleggen en de afstanden waarop genetische uitwisselingen plaatsvinden volgens Simon *et al.* 2004). Hierbij geldt een dichtheid van gewone dwergvleermuizen van 24 dieren per km² in halfopen habitat (Simon *et al.* 2004). De regionale populatie bedraagt dan ruim 120.000 dieren.

Voor een dergelijke populatie bedraagt de jaarlijkse sterfte naar schatting ruim 40.000 dieren (gebaseerd op een jaarlijkse sterfte van 31 – 37 %, Dietz *et al.* 2007). Voor de regionale populatie wordt het additionele aantal slachtoffers als gevolg van het windpark geschat op <0,5 % van de jaarlijkse sterfte. Dit is te beschouwen als een verwaarloosbaar effect, een effect op de regionale populatie kan worden uitgesloten.

De landelijke aantallen worden geschat op 300.000 tot 600.000 dieren (Min. EL&I: <http://mineleni.nederlandsesoorten.nl>, Zoogdiervereniging 2006). Een effect op de landelijke gunstige staat van instandhouding is uit te sluiten.

4.4.3 Effecten en verbodsbepalingen

Bij de ingebruikname van de turbines is er als gevolg additionele sterfte een risico op kleine aantallen slachtoffers van gewone en ruige dwergvleermuizen en rosse vleermuis die als incidentele sterfte beschouwd kunnen worden. De instandhouding van de lokale, regionale en landelijke populatie is voor geen van deze soorten in het geding.

Omdat er uitsluitend sprake is van incidentele sterfte wordt in vergelijkbare situaties geconcludeerd dat er in wettelijke zin geen sprake is van overtreding van artikel 9 van de Flora- en faunawet. Een ontheffing van de Flora- en faunawet voor het in gebruik zijn van de turbines wordt daarom niet nodig geacht.

4.5 Algemeen voorkomende soorten

In het plangebied komen algemeen voorkomende soorten grondgebonden zoogdieren en amfibieën voor. Deze staan in Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. In voorkomende gevallen hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

De conclusies zijn opgesteld op basis van de huidige ter beschikking staande kennis en deskundigenoordeel.

- Bij het dempen van de watergangen dient rekening gehouden te worden met de beschermde soorten kleine modderkruiper, grote modderkruiper en platte schijfhoren (zie bijlage 2).
- Tijdens de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen. In het plangebied broedt een paar buizerds en kunnen ook andere broedvogels een nest hebben.
- Als gevolg van de ingreep wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de aangetroffen beschermde soorten.
- Bij naleving van het bijgevoegde werkprotocol (bijlage 2) is geen sprake van het overtreden van verbodsbepalingen en is een ontheffing voor de hierin besproken soorten niet noodzakelijk.
- In de gebruiksfase bestaat een risico op aanvaringsslachtoffers bij vleermuizen. Het aantal slachtoffers is waarschijnlijk laag door de nabijheid van de rijksweg A27, zonder mitigerende maatregelen betreft het op jaarbasis enkele (<10) slachtoffers per jaar onder gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis en een enkel individueel slachtoffer onder rosse vleermuis.
- Deze beperkte additionele sterfte onder gewone en ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis is als incidentele sterfte te beschouwen. De instandhouding van de lokale, regionale en landelijke populatie is voor geen van deze soorten in het geding.
- Ook voor vogels is het aantal aanvaringsslachtoffers (een tiental per turbine op jaarbasis) voor de betrokken soorten te beschouwen als incidenten en heeft dit geenszins effect op de duurzame instandhouding van de populaties van deze soorten.
- Als sprake is van 'incidentele sterfte', is er geen sprake van overtreding van artikel 9 van de Flora- en faunawet en is ontheffing derhalve niet nodig.

De conclusie van dit rapport is dat met de werkzaamheden voor en de exploitatie van het windpark geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden en derhalve geen ontheffing nodig is, mits enkele preventieve maatregelen worden uitgevoerd die in het rapport beschreven zijn.

5.2 Aanbevelingen ten aanzien van vleermuizen

De hierboven vermelde conclusies ten aanzien van aanvaringsslachtoffers onder vleermuizen in de gebruiksfase van Windpark Nieuwegein zijn gebaseerd op een aantal aannames aangaande gebiedsgebruik van en vliegroutes in het plangebied.

Toekomstige ontwikkelingen op het bedrijventerrein zal ook het plangebied geschikter en aantrekkelijker maken voor vleermuizen. Met inpassingsmaatregelen is het risico op slachtoffers als volgt in te perken.

Verwijderen begroeiing en dempen wateren

Hoog opgaande begroeiing en open water rondom turbines zorgen voor een verhoogd risico op aanvaringsslachtoffers. Het kappen van opgaande begroeiing en dempen van open water in een straal van 100 m rond de turbines zal het risico op slachtoffers sterk verkleinen. Concreet kan dit in het plangebied door de waterberging op een andere plaats aan te leggen. Turbine 3 heeft een ongunstige ligging aan het eind van de (verder te ontwikkelen) groenzone. De geplande opgaande begroeiing van de groenzone langs de Schalkwijkse Wetering kan beter niet doorgetrokken worden tot aan turbine 3 en de watergang waaraan turbine 2 staat. Deze begroeiing kan een geleidend effect hebben en vergroot de kans dat vleermuizen de turbines bereiken. Het beste is om turbines ruimtelijk te scheiden van de groenzone bijvoorbeeld door de laatste honderd meter van de groenzone op een andere locatie in het bedrijventerrein aan te leggen.

Stilstandvoorziening

Voor turbines die in een waterrijke omgeving met opgaande begroeiing staan wordt aanbevolen om deze uit te rusten met een stilstandvoorziening. De stilstandvoorziening maakt gebruik van het gegeven dat vleermuizen vrijwel alleen bij lage windsnelheden zo hoog vliegen dat ze in het rotorbereik komen. In perioden met een verhoogd risico op aanvaringen kunnen de turbines dan worden stilgezet. Concreet betekent dit dat de startwindsnelheid in de periode van 1 mei tot 31 juli tussen zonsondergang en zonsopkomst tot 4 m/s wordt verhoogd en van 1 augustus tot 1 oktober tussen zonsondergang en zonsopkomst tot 5 m/s en dat vrijloop bij deze lage windsnelheden wordt voorkomen. Bij temperaturen onder de 10 graden is de activiteit van vleermuizen laag en is de kans op aanvaringsslachtoffers zeer gering, zodat voorgaande aanbeveling dan niet van toepassing is.

Een vergelijkbare stilstandvoorziening zoals hierboven voorgesteld heeft in het buitenland tot een 60-80% reductie van het aantal slachtoffers geleid (Arnett *et al.* 2010, Baerwald *et al.* 2009). Door de nabijheid van de rijksweg A27 verwachten we in de geplande situatie onder vleermuizen maximaal vijf slachtoffers per turbine per jaar (alle soorten tezamen) voor de meest risicovolle situaties bij turbines 1, 2 en 3. De stilstandvoorziening zou dit maximale aantal terugbrengen tot een enkel slachtoffer per turbine per jaar.

6 Literatuur

- Arnett, E.B., M. Schirmacher, M. M.P. Huso, J.P. Hayes, 2010. Effectiveness of changing wind turbine cut-in speed to reduce bat fatalities at wind facilities. Annual report prepared for the bats and wind energy cooperative and the Pennsylvania Game Commission.
- Baerwald, E.F., J. Edworthy, M. Holder & R.M.R. Barclay, 2009. A large-scale mitigation experiment to reduce bat fatalities at wind energy facilities. *Journal of Wildlife Management* 73: 1077–1081.
- Berthinussen, A. & J. Altringham (2011). The effect of a major road on bat activity and diversity. *J. Appl. Ecol.* doi: 10.1111/j.1365-2664.2011.02068.x
- Boonman, M. & G.F.J. Smit, 2011. Randeffecten van snelwegen op vleermuizen. *Zoogdier* 22-3: 18-20.
- Dietz, M. O. Helversen & D. Nill. 2009. *Bats of Britain, Europe & Northwest Africa*. A&C Black, London.
- Dürr, T., 2011. Fledermausverluste an Windenergieanlagen. Daten aus der zentralen Fundkartei der Staatlichen Vogelschutzwarte im Landesumweltamt Brandenburg. Stand 17.01.2011. www.mluv.brandenburg.de/cms/media.php/.../wka_fmaus.xls.
- Koopman, A.D.G., F.L.A. Brekelmans, G.J. Brandjes, R.G. Verbeek, D. Emond, 2012. Inventarisatie beschermde soorten Het Klooster, Nieuwegein. Onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet. Rapportnummer 12-194. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Prinsen, H.A.M., 2007. Beoordeling van effecten op vogels van windturbines op het bedrijventpark Het Klooster, gemeente Nieuwegein. Update 2006. Rapport 06-182. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Rydell, J., L. Bach, M.J. Dubourg-Savage, M. Green, L. Rodrigues & A. Hedenström, 2010. Bat Mortality at Wind Turbines in Northwestern Europe. *Acta Chiropterologica*, 12(2).
- Simon, M., S. Hüttenbügel & J. Smit-Viergutz, 2004. *Ecology and Conservation of Bats in Villages and Towns*. Bundesamt für Naturschutz, Bonn – Bad Godesberg.
- Winkelman, J.E., F.H. Kistenkas & M.J. Epe, 2008. Ecologische en natuurbeschermingsrechtelijke aspecten van windturbines op land. Alterra rapport 1780. Alterra, Wageningen.

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage wordt in het kort beschreven wat de wettelijke kaders zijn voor opstellen van ecologische beoordelingen van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. In de natuurbeschermingswetgeving wordt een onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§1.3). Met deze wetten geeft Nederland invulling aan de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen. De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) heeft sinds 1 oktober 2010 de procedures bij ruimtelijke ingrepen ingrijpend gewijzigd (§ 1.4). Ook wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.5) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 1.6) bij ecologische toetsingen.

1.2 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen.

De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)	
Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en ontheffingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader hiervoor is vastgelegd in het Vrijstellingenbesluit. Er gelden verschillende regels voor verschillende categorieën werkzaamheden.

Er zijn vier beschermingsregimes corresponderend met vier groepen beschermde soorten (tabellen 1 t/m 3 en vogels).

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van EL&I goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit of in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Uit recente jurisprudentie blijkt dat de regels voor de Habitatrichtlijnsoorten nog strikter zijn³

Voor bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van EL&I goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing (zie onder).

Voor de soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt hetzelfde regime, met één grote beperking. Ontheffing of vrijstelling kan niet worden verleend voor ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en gebruik, tenzij er (tevens) sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, of in het belang van het milieu, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of de bescherming van wilde flora en fauna. Voor deze groep soorten kan overigens geen vrijstellingen worden verleend voor artikel 10 (verontrusting).

Vogels.

Alle inheemse vogels zijn strikt beschermd. Ontheffing of vrijstelling kan alleen worden verkregen op grond van openbare veiligheid, volksgezondheid of bescherming van flora en fauna. De Vogelrichtlijn noemt zelfs 'dwingende redenen van groot openbaar belang' niet als grond⁴.

Dat betekent dat in beginsel alle activiteiten die kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van in gebruik zijnde nesten buiten het broedseizoen moeten worden uitgevoerd.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd⁵.

³ Zie uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, 21 januari 2009 zaaknr. 200802863/1 en 13 mei 2009 nr. 200802624/1), en Rechtbank Arnhem, 27 oktober 2009 zaaknr. AWB 07/1013. Zie tevens de brief van het ministerie van LNV d.d. 26 augustus 2009 onder kenmerk ffw2009.corr.046 en de Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.

⁴ Zie de vorige voetnoot.

⁵ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermd vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt.

In veel gevallen kan voorkomen worden dat een ontheffing nodig is, als mitigerende maatregelen er voor zorgen dat de functionele leefomgeving van dieren in tact blijft. Vooral voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en vogels is dit cruciaal (omdat er alleen ontheffing kan worden verkregen na zware toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998⁶

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland.

Aanwijzing van gebieden

De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord (zie www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur).

In de “oude” aanwijzingsbesluiten van Staats- en Beschermde natuurmonumenten worden de natuurwetenschappelijke waarde en het natuurschoon als grond voor de bescherming aangevoerd. Deze meer abstracte waarden blijven van kracht in de nieuwe Natura 2000-gebieden, voor zover zij voormalige Staats- of Beschermde natuurmonumenten omvatten. Deze waarden dienen bij toetsingen nader te worden geconcretiseerd.

Natura 2000-gebieden

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheerplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is. Voor een groot aantal gebieden is een beheerplan in een ver gevorderd stadium van voorbereiding.

Voor het uitvoeren van projecten en handelingen, die negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, is een vergunning nodig. Van negatieve effecten is sprake als, gelet op de instandhoudingsdoelen, een habitatype of leefgebied van soorten verslechtert of

⁶ Op 1 februari 2009 is een wetwijziging van de Nbwet van kracht geworden. Door de inwerkingtreding van de Crisis- en herstelwet is de Nbwet per 31 maart 2010 opnieuw gewijzigd. De wijzigingen zijn in deze paragraaf verwerkt.

soorten significant worden verstoord. Deze bescherming geldt alleen voor de habitat-typen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Projecten en handelingen die de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied aantasten zijn in ieder geval vergunningplichtig.

Bij een besluit om een plan (bijvoorbeeld bestemmingsplan, streekplan, waterhuishoudingsplan) vast te stellen, moet rekening worden gehouden met de effecten op Natura 2000-gebieden en met het beheerplan.

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Bestaand gebruik

Bestaand gebruik volgens de Nbwet is gebruik dat bestond op 1 oktober 2005 en sindsdien niet of niet in betekenende mate is gewijzigd. Voor de raad van State lijkt de vraag of het gebruik al bestond op het (eerste) moment van aanwijzen (als Vogelrichtlijngebied) of aanmelden (als Habitatrichtlijngebied) overigens relevanter. bestaand gebruik dat zeker geen significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied kan vergunningvrij worden voortgezet. Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten is een vergunning nodig, tenzij in het beheerplan anders is bepaald. in het beheerplan moeten dan maatregelen zijn voorzien om de effecten te beperken of te niet te doen.

Habitattoets

Een vergunning ex art. 19d Nbwet kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets'⁷ het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast. Deze is verwoord in art. 19d t/m 19j van de Nbwet.

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

Indien de oriëntatiefase uitwijst dat er geen effecten zijn, zijn er vanuit de Nbwet geen verdere verplichtingen of beperkingen voor de uitvoering van de activiteit. Wel kan het verstandig zijn om met het bevoegd gezag in overleg te treden, om te bezien of men zich in de conclusies van het uitgevoerde onderzoek kan vinden.

Als er wel effecten (verslechtering van habitatype of leefgebied) zijn, maar die zijn zeker niet significant, dan kan het bevoegd gezag vragen om een nadere toetsing. In zo'n nadere toetsing worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden (mitigatie en compensatie, zie onder) worden verbonden.

Als er een kans is op significante effecten volgt een 'passende beoordeling'. De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke

⁷ De termen habitattoets en oriëntatiefase staan niet in de wet. De passende beoordeling wel.

kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdend met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat aantasting van de natuurlijke kenmerken is uitgesloten, dan kan de vergunning worden verleend. Aantasting van de natuurlijke kenmerken is praktisch gesproken uitgesloten als er geen significante effecten zijn in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen.

Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitatype of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van EL&I aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Cumulatieve effecten

Volgens de Natuurbeschermingswet 1998 (art. 19d lid 1) is het – zonder vergunning – verboden om handelingen te verrichten die op zich zelf of “in combinatie met andere projecten of plannen significante effecten kunnen hebben”. In het onderzoek naar cumulatieve effecten, wordt het effect van het onderhavige plan of project in combinatie met andere ingrepen in beeld gebracht.

De basis hiervoor is art. 6 van de Habitatrichtlijn, die van toepassing is op alle Natura 2000-gebieden.

“Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.”

Het werkdokument “Toepassing begrippenkader” (Ministerie van LNV, 2007) stelt voor om het begrip cumulatie als volgt te definiëren:

“De effecten van de voorgestelde eigen activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied in combinatie met de effecten van andere activiteiten en plannen”.

Met andere woorden: in een studie naar de cumulatieve effecten dienen *alle* activiteiten (bestaand gebruik, nieuwe projecten) en plannen te worden betrokken, die op dezelfde instandhoudingsdoelstellingen negatieve effecten kunnen hebben als het eigen project. Het doet daarbij in beginsel niet ter zake of er een verband is tussen het eigen project en de andere activiteiten en plannen, of dat de effecten tijdelijk zijn of (naar verwachting) slechts beperkt van omvang zijn.

Significantie

Voor een invulling van het begrip significantie volgen wij de 'Leidraad significantie' van het Steunpunt/Regiebureau Natura 2000. Van significante effecten kan sprake zijn als

ten gevolge van menselijk handelen het verwezenlijken van de instandhoudingsdoelen sterk wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. Dat is in ieder geval zo, als het oppervlak van een habitatype of een leefgebied of de kwaliteit van habitatype of leefgebied of de omvang van een populatie lager wordt dan genoemd in de instandhoudingsdoelen in het aanwijzingsbesluit.

Beschermde natuurmonumenten

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enigszins af. De beoordeling is minder strikt en door het ontbreken van concrete instandhoudingsdoelen vaak ook minder eenduidig.

Zorgplicht

Artikel 19I legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.4 Wabo en omgevingsvergunning

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is op 1 oktober 2010 van kracht geworden. De Wabo voegt een groot aantal (circa 25) vergunningen, ontheffingen en andere toestemmingen samen tot één omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is nodig voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen, zoals sloop, bouw, aanleg en gebruik, als die een plaatsgebonden karakter hebben en dat van invloed kunnen zijn op de "fysieke leefomgeving". Dit omvat alle fysieke waarden in de leefomgeving, zoals milieu, natuur, landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Als hoofdregel kent de Wabo het bevoegd gezag toe aan B&W van de gemeente waar het project (in hoofdzaak) zal worden uitgevoerd. Voor projecten van provinciaal belang kunnen GS het bevoegd gezag zijn, voor projecten van nationaal belang een minister.

De ontheffing Flora- en faunawet en de vergunning Natuurbeschermingswet 1998, die voor een ruimtelijke ingreep nodig kunnen zijn, kunnen worden "aangehaakt" bij de omgevingsvergunning. Dat wil zeggen dat bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning ook een toetsing aan Ffwet en/of Nbwet moet worden gevoegd. De aanvraag wordt dan aan het bevoegde gezag (Ffwet: ELI; Nbwet: GS of ELI) voorgelegd. Die zal dan toestemming geven in de vorm van een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb). De inhoudelijke toetsing zal niet veranderen.

Op aanvragen voor een omgevingsvergunning, die mede betrekking hebben op Flora- en faunawet en/of Natuurbeschermingswet 1998 is de uitgebreide voorbereidingsprocedure van toepassing.

Overigens kan een ontheffing Ffwet of vergunning Nbwet ook los van de omgevingsvergunning worden aangevraagd. Dat dient dan wel te gebeuren vóórdat de omgevingsvergunning wordt aangevraagd.

1.5 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2009). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden geleverd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

1.6 De Ecologische Hoofdstructuur en Barro

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) heeft als doel om van de bestaande en nieuwe natuur een goed functionerend netwerk te maken. Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden' van de EHS. Op plannen, projecten of handelingen binnen de EHS is het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Vanaf 1 oktober 2012 is het nee, tenzij-regime vastgelegd in het Besluit algemene regelingen ruimtelijke ordening, kortweg Barro.

Het Barro bepaalt dat provincies de (begrenzing van de) EHS moeten vastleggen in een provinciale verordening. In die verordening worden regels gesteld omtrent de inhoud van en de toelichting bij bestemmingsplannen in het belang van de realisatie, bescherming, instandhouding en verdere ontwikkeling van de beoogde natuurkwaliteit van de ecologische hoofdstructuur.

De provincies moeten de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS vastleggen. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de huidige en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. De natuurdoelen worden vaak per perceel in natuurdoeltypen of beheertypen vastgelegd.

Het Barro bepaalt in art. 2.10.4 de voorwaarden waaronder plannen kunnen worden toegestaan, die (per saldo) leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of een significante vermindering van de oppervlakte of de samenhang van de EHS:

- er is sprake van een groot openbaar belang (waaronder in ieder geval worden gerekend: de veiligheid, de hoofdinfrastructuur, de drinkwatervoorziening, de plaatsing van installaties voor de opwekking van elektriciteit met behulp van windenergie of de plaatsing van installaties voor de winning, opslag of transport van aardgas),
- er zijn geen reële andere mogelijkheden, en
- de negatieve effecten worden waar mogelijk beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd.

De begrenzing kan alleen worden gewijzigd voor zover op basis van een ecologische onderbouwing is vastgesteld dat:

1. de wijziging leidt tot een verbetering van de samenhang van de ecologische hoofdstructuur of tot een betere inpassing van de EHS in de planologische omgeving, en
2. ten minste de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen van de EHS in het desbetreffende gebied worden behouden; of
3. ten behoeve van een kleinschalige ontwikkeling voor zover:
 - de aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden en van de samenhang van de EHS als gevolg van de ontwikkeling beperkt is;
 - de voorgenomen wijziging leidt tot een kwalitatieve of kwantitatieve versterking van de ecologische hoofdstructuur in het desbetreffende gebied;
 - de voorgenomen wijziging ertoe niet leidt dat de oppervlakte van de EHS afneemt;
 - de voorgenomen wijziging zorgvuldig is onderbouwd, waarbij blijkend uit de bij het bestemmingsplan behorende toelichting in ieder geval alternatieven zijn afgewogen, en
 - maatregelen worden genomen die een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing borgen.

In principe wordt de eventuele compensatieopgave buiten de ecologische hoofdstructuur gerealiseerd. De compensatieopgave hoeft niet in de nabijheid van de ingreep plaats te vinden en hoeft ook niet in hetzelfde natuursysteem te worden uitgevoerd. Het gaat erom dat de positieve ecologische effecten van realisatie van de compensatieopgave op de ecologische hoofdstructuur (in natuurkwaliteit, oppervlakte of ruimtelijke samenhang) gelijkwaardig zijn aan de negatieve effecten van de ingreep in de ecologische hoofdstructuur. Realisatie van de compensatieopgave binnen de ecologische hoofdstructuur is mogelijk, bijvoorbeeld als dat kan leiden tot een versnelling van de realisatie van de ecologische hoofdstructuur. Voorwaarde daarbij is dat er door middel van een herbegrenzing tegelijkertijd voor wordt gezorgd dat de omvang van de ecologische hoofdstructuur niet afneemt.

Literatuur

- Ministerie van I&M, 2012. Besluit van 28 augustus 2012, houdende wijziging van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en van het Besluit ruimtelijke ordening in verband met de toevoeging van enkele onderwerpen van nationaal ruimtelijk belang, Stb 388 (2012).
- Ministerie van LNV, 2009. Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, nr. 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV & IPO, 2007. Spelregels EHS. Ministerie van LNV/IPO, Den Haag.
www.wetten.nl.
omgevingsvergunning.vrom.nl/
www.vrom.nl/pagina.html?id=3410 (*nota ruimte*)
- Steunpunt Natura 2000 (2010). Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. versie 27 mei 2010. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.
- Steunpunt Natura 2000 (2007). Toepassing begrippenkader Natuurbeschermingswet 1998. Intern werkdokument voor opstellers beheerplannen Natura 2000 en vergunningverleners Nb-wet. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.
- Steunpunt Natura 2000 (2008). Aanvulling op 'Toepassing begrippenkader Nb-wet '98'
• Bestaand gebruik • Externe Werking. Intern werkdokument voor opstellers beheerplannen Natura 2000 en vergunningverleners Nb-wet. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.

Bijlage 2 Ecologisch werkprotocol

In het protocol is onderscheid gemaakt tussen:

- Preventieve maatregelen:
Dit zijn maatregelen en voorschriften om te voorkomen dat verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden.
- Maatregelen i.v.m. zorgplicht:
Dit zijn maatregelen om invulling te geven aan de zorgplicht. Met deze maatregelen kunnen nadelige gevolgen voor de flora en fauna in het gebied zo veel mogelijk worden voorkomen.
Strikt genomen mogen de werkzaamheden geen nadelige gevolgen hebben voor alle flora en fauna. De zorgplicht vanuit de Flora- en Faunawet behelst dat wanneer er werkzaamheden worden uitgevoerd dit met zo min mogelijk schade en/of leed aan flora en fauna plaats dient te vinden.

Preventieve maatregelen

Beplantingen en vegetatie

Omschrijving werkzaamheden:

Het kappen van bomen en rooien van struiken en maaien van riet, struweel, ruigte en gras.
Aanleg tijdelijke bouwweg(en).

Aandachtssoort(en): broedvogels

Maatregelen:

- De uitvoering van rooiwerkzaamheden dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden om verstoring van broedvogels te voorkomen. Voor het broedseizoen wordt in het kader van de Flora- en faunawet geen standaard periode voorgeschreven. Het broedseizoen verschilt immers per soort. Globaal moet rekening gehouden worden met de periode maart tot half augustus.
- Het rooien van beplanting of maaien van ruigte binnen het broedseizoen is mogelijk indien door een terzake deskundige is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord.
- Wanneer tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch een broedende vogel wordt aangetroffen moet contact opgenomen worden met een terzake deskundige voor de te volgen aanpak. Broedende vogels zijn namelijk altijd beschermd.
- Blijf gedurende de werkzaamheden in het broedseizoen minimaal vijftig meter van het buizerdhorst vandaan. Dit om verstoring van het nest te voorkomen.

Wateren

Omschrijving werkzaamheden:

Het dempen en/of vergraven van wateren.

Aandachtssoort(en): amfibieën, vissen, platte schijfhoren en broedvogels

Beschermde soorten: kleine modderkruiper, platte schijfhoren en grote modderkruiper.

Maatregelen:

- De werkzaamheden vinden plaats in de periode tussen 15 september en 15 maart.

- De werkzaamheden vinden niet plaats bij watertemperaturen onder 6 graden Celsius of bij aanwezigheid van ijs op de watergang. Dit in verband met de aanwezigheid van de kleine modderkruiper en mogelijk grote modderkruiper. Modderkruipers houden onder deze temperaturen een winterrust en verstoring kan leiden tot het doden van exemplaren.
- Voorafgaand aan de feitelijke ingreep worden met behulp van een kraan/bak aanwezige waterplanten voorzichtig verplaatst naar het gedeelte van de watergang waar geen werkzaamheden plaatsvinden. Dit in verband met de aanwezigheid van de platte schijfhoren.
- Als bagger op de kant gezet wordt, dan wordt deze onder toezicht van een terzake deskundige (ecoloog) nagekeken op vis, amfibieën en zoetwatermosselen en worden deze overgezet naar een deel van de sloot waar geen werkzaamheden plaatsvinden.
- De demping van de sloot vindt altijd zo plaats dat de nog aanwezige vissen weg kunnen vluchten naar de te behouden delen van de watergang.

Invulling zorgplicht

Onderstaande punten geven een toelichting en aanvulling op de verplichte maatregelen die getroffen moeten worden krachtens de Flora- en faunawet. Om aan de zorgplicht te voldoen en de werkzaamheden zo goed als mogelijk hun doorgang te laten vinden worden enkele voorstellen gedaan.

- De bovengenoemde maatregelen voorzien in algemene omstandigheden. Het is mogelijk dat de maatregelen niet voorzien in een bepaalde situatie. Wanneer bijvoorbeeld broedvogels buiten het broedseizoen (half maart – half augustus) worden aangetroffen dienen ook deze (en hun nesten) gehandhaafd te worden. Er dient afhankelijk van de soort afstand gehouden te worden van het nest. De richtlijn voor de verstoringafstand varieert van 10 tot 25 meter.
- Het is mogelijk dat door de werkzaamheden nieuw biotoop wordt gecreëerd voor pioniersoorten zoals rugstreeppad en oeverwaluw. Het is raadzaam om aandacht aan deze ontwikkeling te wijden om daarmee te voorkomen dat deze soorten zich (tijdelijk) vestigen op het werkterrein. Tijdelijke poelen, puin en stijlwallen zijn geschikte locaties voor deze pioniersoorten. Het ontstaan van dergelijke elementen dient voorkomen te worden.
- De werkzaamheden in de watergangen dienen bij voorkeur uitgevoerd te worden buiten de periode maart – augustus en binnen de periode september - oktober. In de periode maart - augustus vindt de voortplanting (en de ontwikkeling) van vrijwel alle amfibieën en vissen plaats. In de periode september – oktober zijn er geen amfibieënlarven meer in het water en zijn de volwassen dieren nog niet in hun overwinteringsfase, tevens is de paaitijd van de vissen afgelopen.
- Het is mogelijk dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden de tot nu toe nog niet bekende aanwezigheid van beschermde dieren of planten wordt vastgesteld. Wanneer een dergelijke situatie zich voordoet worden passende maatregelen genomen en een deskundige geraadpleegd en/of ingeschakeld.

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849

E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl